

IZVJEŠTAJ br. 2

**KAKVE SU OBRAZOVNE ASPIRACIJE UČENIKA I NJIHOVIH RODITELJA?
PREDSTAVLJA LI OBRAZOVANJE VRIJEDNOST ZA UČENIKE?**

dr.sc. Zrinka Ristić Dedić i dr.sc. Boris Jokić

Datum objave: 26. studeni 2014. u 12 h

Nelektorirana inačica.

Verzija: -1

Korištene materijala uz imenovanje izvora.

Ristić Dedić, Z. i Jokić, B. (2014). Izvještaj br. 2. Kakve su obrazovne aspiracije učenika i njihovih roditelja? Predstavlja li obrazovanje vrijednost za učenike? - Serija „O učenju 2014.“. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

SERIJA „O UČENJU 2014.“

Seriya „O učenju 2014.“ prikazuje rezultate istraživačkog projekta kojeg su u travnju i svibnju 2014. godine proveli Institut za društvena istraživanja u Zagrebu (Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja) i Županijsko stručno vijeće pedagoga osnovnih škola Grada Zagreba. Projekt je proveden s ciljem istraživanja razvijenosti kompetencije „učiti kako učiti“ kod učenika četvrtih i osmih razreda osnovnih škola Grada Zagreba te stvaranja empirijske podloge za razvoj nacionalne i školskih politika i praksi poticanja ove ključne kompetencije za cjeloživotno učenje. Istraživanjem se ističe važnost učeničkih perspektiva i nastoji osnažiti njihov glas kao najznačajnijih, a često zanemarenih, aktera obrazovnog procesa.

Istraživanje je posebno u hrvatskom kontekstu budući da je izvedeno volonterski i uz punu i iskrenu suradnju stručnih suradnika pedagoga i znanstvenika. Jedinstveno je i po činjenici da su u istraživanju sudjelovale sve javne zagrebačke osnovne škole – ukupno njih 109.

Seriya „O učenju 2014.“ se sastoji od šest kratkih izvještaja u kojima se obrađuju sljedeće teme koje smatramo važnima i zanimljivima široj javnosti, a koje jasno ocrtavaju postojeće stanje, iskustva i perspektive osnovnoškolaca.

TEMA	TEMA
1. Uče li, koliko i što učenici četvrtog i osmog razreda? Pišu li i kada domaće zadaće?	2. Kakve su obrazovne aspiracije hrvatskih osnovnoškolaca i njihovih roditelja? Predstavlja li obrazovanje vrijednost za učenike?
3. Zašto uče? Potiču li učitelji i škole u dovoljnoj mjeri učenje? Pružaju li roditelji podršku djeci u učenju?	4. Percipiraju li učenici Hrvatsku okruženjem u kojem se učenje i obrazovanje cijene i uvažavaju?
5. Koliko često učenici osnovnih škola koriste usluge privatnih instrukcija? Iz kojih predmeta i s kojom svrhom?	6. Jesu li naši učenici poduzetni, inicijativni i otvoreni iskustvu i izazovima?

Želja je autora serijom izvještaja „O učenju 2014.“ široj javnosti na razumljiv i jednostavan način predstaviti ključne spoznaje proizašle iz istraživanja te promovirati ideju o učenju kao:

- središnjem odgojnom i obrazovnom procesu u školama;
- znanjima, vještinama i stavovima vezanim uz učenje kao temeljnim odgojno-obrazovnim ishodima;
- ključnom čimbeniku snalaženja i napretka pojedinca u cjeloživotnoj perspektivi.

Seriya „O učenju 2014.“ nije pisana u obliku klasičnog znanstvenog rada, već predstavlja pokušaj popularizacije istraživanja odgoja i obrazovanja i prilog široj javnoj raspravi o mogućnostima razvoja obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno u svih 109 javnih škola Grada Zagreba. U svakoj od škola slučajnim odabirom izabrana su dva razredna odjela: jedan osmoga i jedan četvrtoga razreda. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 2417 učenika i učenica četvrtih i 2299 učenika i učenica osmih razreda. Izabrani učenici su tijekom jednog školskog sata ispunjavali upitnik o vlastitim školskim iskustvima, pristupima učenju, doživljaju učenja te stavovima prema učenju i obrazovanju. Upitnici su posebno prilagođeni različitoj dobi učenika.

PODJELE KORIŠTENE U IZVJEŠTAJU

U izvještaju su prikazani podaci na razini svih učenika te, ovisno o pitanju, čestine odgovora s obzirom na spol, obrazovno postignuće učenika i obrazovni status roditelja.

SPOL

Od 2417 sudionika istraživanja u četvrtom razredu 48,2% su djevojčice, a 51,8% dječaci. Od 2299 sudionika istraživanja u osmom razredu 51,5% su djevojčice, a 48,5% dječaci.

OBRAZOVNO POSTIGNUĆE

Kao mjera obrazovnog postignuća u istraživanjima u kojem sudjeluju učenici osnovnih škola, uobičajeno se koristi prosjek ocjena iz prethodnog razreda u kojem su uprosječene ocjene iz svih predmeta koji imaju vrlo različite raspodjele ocjena. Ovako izračunat prosjek ocjena ne predstavlja dobru mjeru obrazovnog postignuća učenika, stoga se u seriji „O učenju 2014.“ kao mjera koristi zbroj zaključnih ocjena iz prethodnog razreda (sedmog) iz tri predmeta:

HRVATSKI JEZIK	MATEMATIKA	PRVI STRANI JEZIK
----------------	------------	-------------------

Obrazovno postignuće iskazano na ovaj način ima raspon od 6 (ocjena dovoljan (2) iz sva tri predmeta) do 15 (ocjena odličan (5) iz svih navedenih predmeta).

Važno je napomenuti da određena razina obrazovnog postignuća može biti zbroj različitih ocjena. Tako npr. obrazovno postignuće vrijednosti 9 je najčešće zbroj ocjena dobar (3) iz sva tri predmeta, ali također može biti zbroj ocjena vrlo dobar (4), dobar (3) i dovoljan (2) te odličan (5), dovoljan (2) i dovoljan (2).

U tablici 1. je prikazana raspodjela ovako određenog obrazovnog postignuća izračunatog zbrojem zaključnih ocjena iz hrvatskog jezika, matematike i stranog jezika.

Tablica 1. Kategorizacija obrazovnog postignuća učenika

OBRAZOVNO POSTIGNUĆE										
Zbroj ocjena	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
% učenika	5,4%	6,6%	8,0%	7,8%	9,1%	9,3%	9,9%	12,3%	11,1%	20,5%

OBRAZOVNI STATUS RODITELJA

Obrazovanje roditelja povezano je s različitim odgojno obrazovnim ishodima. U istraživanju su učenici osmih razreda pitani za najviši završeni stupanj obrazovanja roditelja/skrbnika. Podaci o obrazovanju majke i oca su potom spojeni u jedinstvenu mjeru roditeljskog obrazovnog statusa te kategorizirani na način prikazan u tablici 2.

Tablica 2. Kategorizacija obrazovnog statusa roditelja

KATEGORIJA	UKLJUČUJE	%
Oba roditelja OŠ/barem jedan roditelj SSS	Oba roditelja sa završenom osnovnom školom Barem jedan od roditelja sa završenom srednjom školom	4,9
Oba roditelja SSS	Oba roditelja sa završenom srednjom školom	34,2
Barem jedan roditelj VŠS/VSS	Barem jedan od roditelja završena viša/visoka škola ili fakultet	25,0
Oba roditelja VŠS/VSS	Oba roditelja sa završenom višom/visokom školom ili fakultetom	35,9

ŠTO JE PRIKAZANO U OVOM IZVJEŠTAJU?

Ovaj izvještaj bavi se obrazovnim aspiracijama tj. željama i ciljevima koje učenici i njihovi roditelji imaju u vezi s neposrednim i budućim obrazovnim iskustvima i ishodima. Važnost ove teme očituje se u činjenici da su obrazovne aspiracije učenika jedna od najsnažnijih odrednica njihovih obrazovnih izbora i ishoda. Brojna istraživanja ukazuju da su učenici viših obrazovnih aspiracija motiviraniji za školske zadatke i ostvaruju viša obrazovna postignuća, kao i učenici za koje njihovi roditelji i učitelji imaju više aspiracije. Pokazuje se, nadalje, da visoke aspiracije nisu samo važne za područje obrazovanja, već su vezane uz cjelovit razvoj osobnog identiteta, ostvarivanje opće dobrobiti i smanjivanje rizika od socijalne isključenosti.

Poznato je da se obrazovne aspiracije razvijaju pod utjecajem individualnih osobina učenika, njihovih obrazovnih iskustava i prethodnih postignuća. Međutim, aspiracije se značajno oblikuju i mijenjaju i u interakciji s roditeljima, vršnjacima, školom, zajednicom u kojoj učenici žive, kao i pod utjecajima trenutne ekonomske situacije, širih socio-kulturnih čimbenika, medija i slično.

Na obrazovne aspiracije utječe i to doživljavaju li učenici obrazovanje kao vrijednost, kao cilj sam po sebi, ali i kao instrument za postizanje boljeg i kvalitetnijeg života općenito. Može se očekivati da visoko vrednovanje obrazovanja i razumijevanje njegove povezanosti s pozitivnim životnim ishodima ima ulogu u tome kako učenici pristupaju učenju i kako donose odluke o budućem obrazovnom putu.

U izvještaju su obrađene sljedeće teme:

- 1) Koju vrstu srednjoškolskog obrazovanja žele upisati učenici osmih razreda?
- 2) Koliko učenika u budućnosti želi ići na fakultet?
- 3) Koliko učenika smatra da njihovi roditelji očekuju da će jednog dana ići na fakultet?
- 4) Predstavlja li obrazovanje vrijednost za učenike?

1. KOJU VRSTU SREDNJOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA ŽELE UPISATI UČENICI?

Želje učenika vezane uz upis srednje škole predstavljaju mjeru njihovih neposrednih obrazovnih aspiracija - osobnih ambicija i ciljeva u bliskoj budućnosti. Uz stvarna obrazovna postignuća (ocjene koje su učenici stekli tijekom osnovnog obrazovanja), te su želje važan element konačne odluke o tome koju srednju školu će učenici upisati.

Odgovori učenika na pitanje „Kuju vrstu srednjoškolskog obrazovanja želi upisati?“ posebno su zanimljivi jer su prikupljeni u vrijeme kada učenici doista i pristupaju donošenju odluke o upisu srednje škole. U tablici 3. prikazani su odgovori učenika osmih razreda.

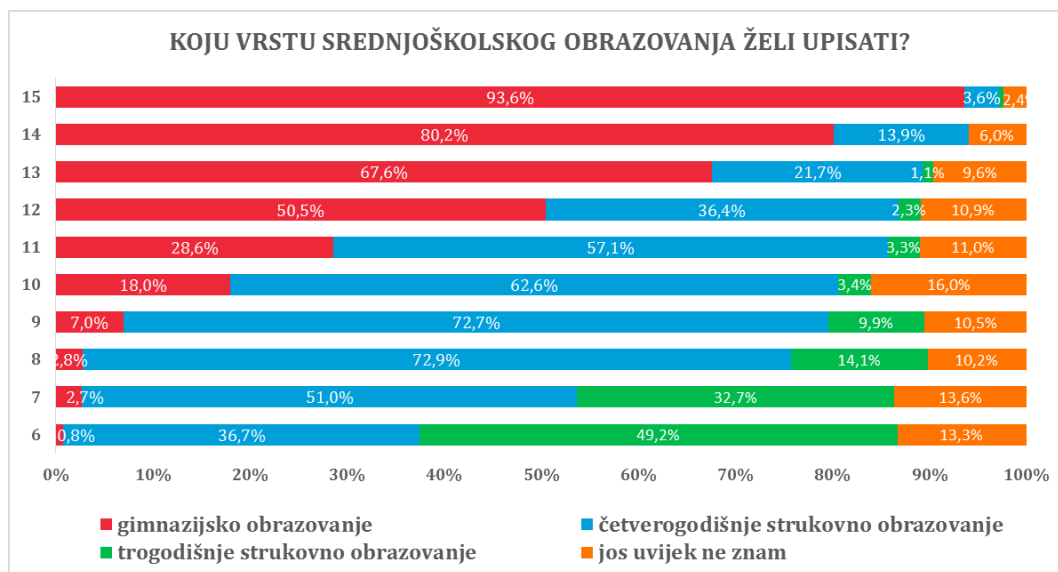
Tablica 3. Odgovori učenika osmih razreda na pitanje „Kuju vrstu srednjoškolskog obrazovanja želiš upisati?“

Kuju vrstu srednjoškolskog obrazovanja želiš upisati?	Svi učenici (%)	Djevojčice	Dječaci
Gimnazijsko obrazovanje	1062 (46,9%)	55,4%	39,2%
Četverogodišnje strukovno obrazovanje	819 (36,2%)	31,0%	40,3%
Trogodišnje strukovno obrazovanje	175 (7,7%)	5,0%	10,6%
Još uvijek ne znam	206 (9,1%)	8,7%	9,9%
<i>Ukupno</i>	2262 (100%)	100,0%	100,0%

Podaci iz tablice 3. ukazuju na poželjnost četverogodišnjih srednjoškolskih programa. Gotovo polovina učenika osmog razreda (46,9%) želi upisati gimnazijsko obrazovanje, a značajan dio (36,2%) četverogodišnje strukovno obrazovanje. Interes za upis trogodišnjih strukovnih programa prilično je skroman i navodi ga tek 7,7% učenika. Potrebno je istaknuti da je 9,1% učenika u vrijeme provođenja istraživanja (travanj-svibanj godine u kojoj se upisuju u srednju školu) još uvijek neodlučno.

Zanimljivo je također uočiti da se želje djevojčica i dječaka značajno razlikuju. Za djevojčice gimnazijsko obrazovanje predstavlja daleko najpoželjniji izbor, dok su za dječake podjednako privlačni četverogodišnji strukovni i gimnazijski programi. Trogodišnji strukovni programi također su češće birani od strane dječaka, nego djevojčica. Razlozi ovakvih razlika vjerojatno su višestruki: s jedne strane kriju se u boljim obrazovnim postignućima djevojčica u odnosu na dječake, a s druge strane u široj, raznolikijoj i privlačnijoj ponudi strukovnih programa koji su tradicionalno „namijenjeni“ dječacima, nego djevojčicama.

Na slici 1. prikazani su odgovori učenika na postavljeno pitanje s obzirom na njihovo obrazovno postignuće.

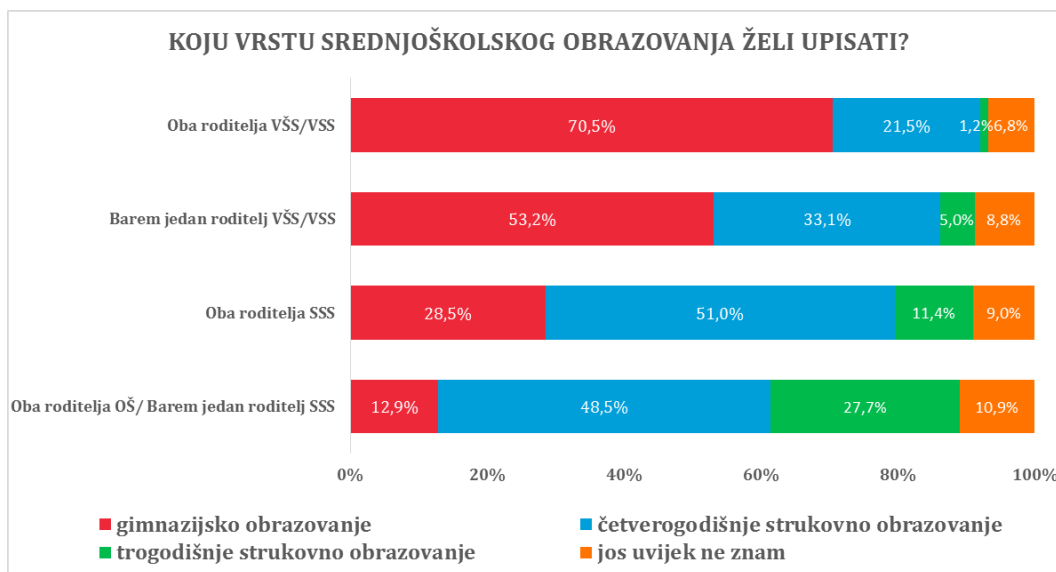

Slika 1. Odgovori učenika osmih razreda na na pitanje „Koju vrstu srednjoškolskog obrazovanja želiš upisati“ ovisno o obrazovnom postignuću

Želje učenika vezane uz upis srednje škole se izrazito razlikuju ovisno o obrazovnom postignuću učenika. Za skupinu najuspješnijih učenika (sve tri zaključne ocjene odličan (5)), gimnazijsko obrazovanje predstavlja gotovo isključivi izbor (93,6%). Kako obrazovno postignuće pada, smanjuje se i postotak učenika koji biraju gimnazijsko obrazovanje, a povećava postotak onih koji biraju četverogodišnje strukovno obrazovanje. U kategoriji obrazovnog postignuća vrijednosti 12 (najčešća kombinacija vrlo dobar (4) iz sva tri predmeta) više od polovice učenika želi upisati gimnazijsko obrazovanje. Također je važno istaknuti da se trogodišnje strukovno obrazovanje pojavljuje kao najčešći izbor jedino kod najmanje uspješnih učenika u kategoriji obrazovnog postignuća 6 (ocjena dovoljan (2) iz sva tri predmeta). Već u sljedećoj kategoriji, onih koji imaju zbroj zaključnih ocjena 7, češći izbor od trogodišnjih programa su četverogodišnji strukovni programi.

Ovi nalazi jasno govore o izrazitoj usmjerenosti najuspješnijih učenika prema gimnazijskom obrazovanju i općenito uspješnih učenika prema četverogodišnjim srednjoškolskim programima. Također jasno govore o neprivlačnosti trogodišnjih strukovnih programa, koji za najslabije učenike često predstavljaju jedinu mogućnost.

Na slici 2. prikazani su odgovori učenika s obzirom na obrazovni status roditelja.

Slika 2. Odgovori učenika osmih razreda na na pitanje „Koju vrstu srednjoškolskog obrazovanja želiš upisati“ ovisno o obrazovnom statusu roditelja

Želje učenika vezano uz upis srednje škole značajno se razlikuju ovisno o obrazovanom statusu roditelja. U kategoriji učenika s oba roditelja koja imaju završenu višu/visoku školu ili fakultet 70,5% učenika želi upisati gimnazijsko obrazovanje. U sljedećoj kategoriji, taj postotak pada na gotovo 50%, dok u kategoriji učenika s oba roditelja sa završenom srednjom školom on iznosi 28,5%. U ovoj kategoriji obrazovanja roditelja, najveći broj učenika (51%) želi upisati četverogodišnje strukovno obrazovanje. Ova je vrsta obrazovanja najčešće birana i među učenicima čija oba roditelja imaju završenu samo osnovnu školu ili čiji jedan roditelj ima završenu srednju školu (48,5%), međutim, ovdje se u značajnoj mjeri kao izbor javljaju i trogodišnji strukovni programi (27,7%).

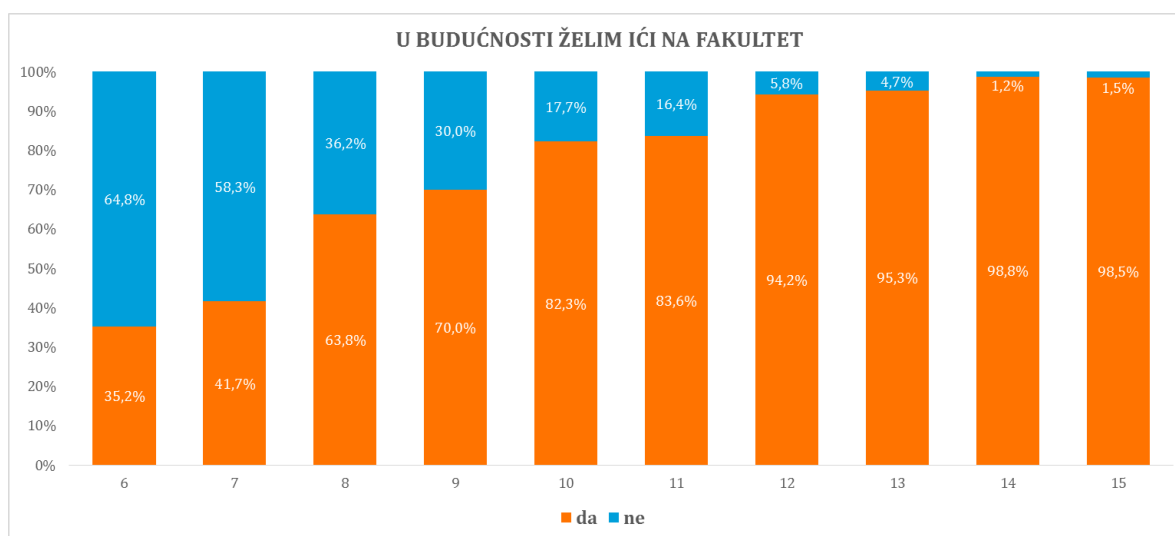
2. U BUDUĆNOSTI ŽELIM IĆI NA FAKULTET?

Obrazovne aspiracije učenika ne odnose se samo na neposredne ambicije i ciljeve (upis srednje škole), već su i dugoročnije usmjerene na želje koje se tiču upisa visokog obrazovanja. U tablici 4. prikazani su odgovori učenika osmih razreda na tvrdnju „U budućnosti želim ići na fakultet“.

Tablica 4. Odgovori učenika osmih razreda na tvrdnju „U budućnosti želim ići na fakultet“

U budućnosti želim ići na fakultet.	Svi učenici (%)	Djevojčice	Dječaci
DA	1864 (82,7%)	88,4%	77,1%
NE	391 (17,3%)	11,6%	22,9%
<i>Ukupno</i>	2255 (100%)	100%	100%

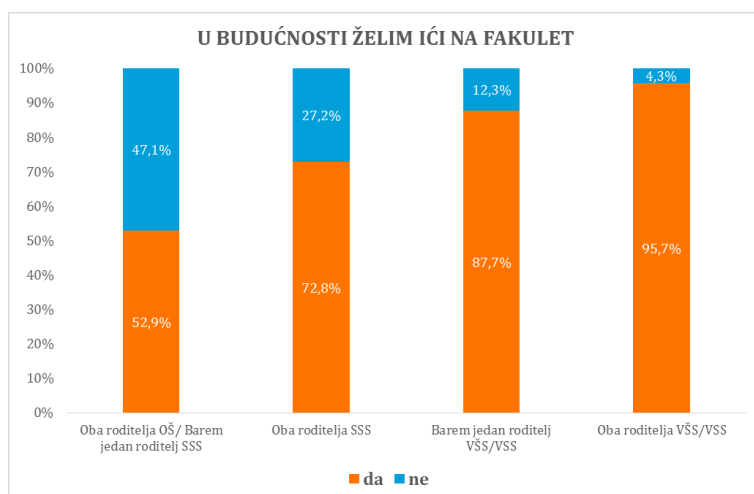
Podaci iz tablice 4. pokazuju visoke aspiracije učenika budući da izrazito velik broj učenika osmog razreda (82,7%) iskazuje da u budućnosti želi ići na fakultet. Ovako definirane aspiracije vezane uz upis visokog obrazovanja više su kod djevojčica nego kod dječaka (88,4% prema 77,1%). Na slici 3. prikazani su odgovori učenika na ovoj tvrdnji ovisno o njihovom obrazovnom postignuću.

Slika 3. Odgovori učenika osmih razreda na tvrdnju „U budućnosti želim ići na fakultet“ ovisno o obrazovnom postignuću

Aspiracije učenika vezane uz pohađanje visokog obrazovanja su, kao što je i očekivano, povezane s obrazovnim postignućem učenika. U kategorijama najuspješnijih učenika (kategorije 12-15) gotovo svi u budućnosti žele studirati. Visoka razina aspiracija vidljiva je i kod učenika s nešto nižim obrazovnim postignućem. Tako u kategoriji 10 (s najčešćom kombinacijom ocjena vrlo dobar(4), dobar (3) i dobar (3)), 82,3% učenika iskazuje želju za studiranjem, a u kategoriji 9 (najčešća kombinacija sve tri zaključne ocjene dobar (3)) njih čak 70%. Visoka, možda čak i nerealna razina aspiracija vidljiva je u slučaju kategorija 7 (kombinacija dovoljan (2), dovoljan (2) i dobar (3)) i 6 (dovoljan (2) iz sva tri predmeta) u kojima više od trećine učenika iskazuje da u budućnosti želi pohađati visoko obrazovanje.

Na slici 4. prikazani su odgovori učenika s obzirom na obrazovni status roditelja.

Slika 4. Odgovori učenika osmih razreda na tvrdnju „U budućnosti želim ići na fakultet“ ovisno obrazovnom statusu roditelja

Aspiracije učenika vezane uz upis visokog obrazovanja su također povezane s obrazovnim statusom njihovih roditelja. U svim kategorijama obrazovnog statusa roditelja više od 50% učenika iskazuje da žele studirati. Kod učenika iz kategorije oba roditelja sa završenom višom/visokom školom ili fakultetom taj postotak iznosi gotovo 100%.

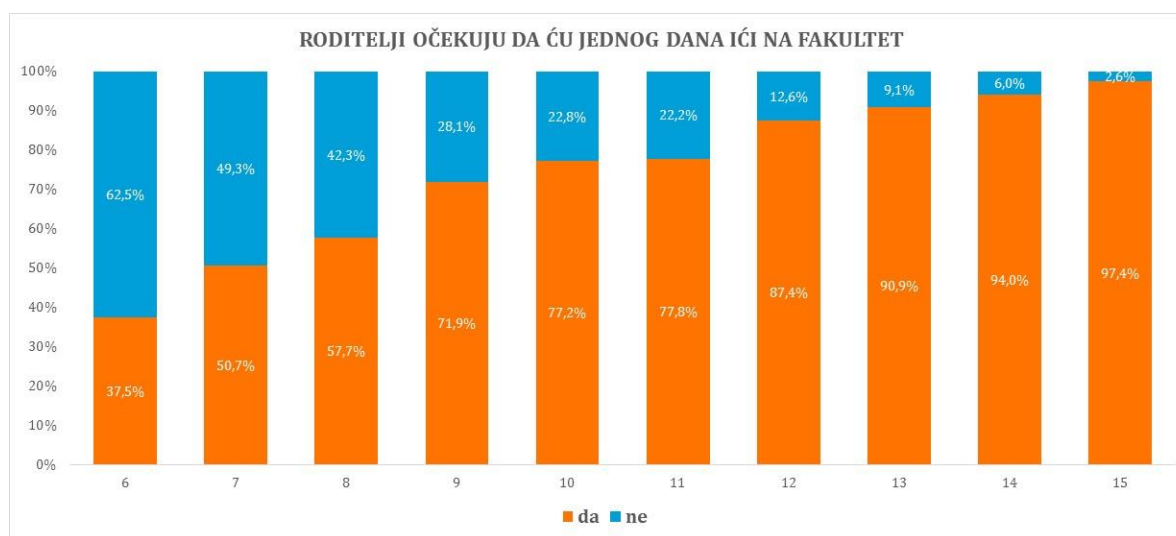
3. RODITELJI OČEKUJU DA ĆU JEDNOG DANA IĆI NA FAKULTET?

Brojna istraživanja ukazuju na izrazito važnu ulogu roditeljskih očekivanja u razvoju aspiracija i postignuća vlastite djece. Stoga je u istraživanju, posredno, iz perspektive učenika, ispitano očekuju li roditelji da će njihovo dijete u budućnosti pohađati visoko obrazovanje. U tablici 5. prikazani su odgovori učenika na tvrdnju „Roditelji očekuju da ću jednoga dana ići na fakultet“.

Tablica 5. Odgovori učenika osmih razreda na tvrdnju „Roditelji očekuju da ću jednoga dana ići na fakultet“

Roditelji očekuju da ću jednoga dana ići na fakultet	Svi učenici (%)	Djevojčice	Dječaci
DA	1799 (80,1%)	83,1%	77,7%
NE	446 (19,9%)	16,9%	22,3%
<i>Ukupno</i>	2245 (100%)	100%	100%

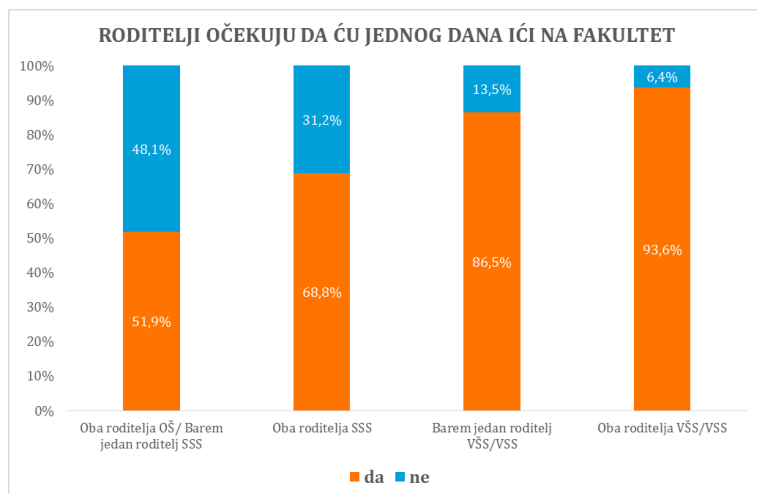
Podaci iz tablice 5. ukazuju da učenici percipiraju da su roditeljska očekivanja izrazito visoka jer ih 80,1% iskazuje da njihovi roditelji očekuju da će u budućnosti pohađati visoko obrazovanje. Djevojčice izvještavaju o nešto višim očekivanjima roditelja (83,1% prema 77,7%). Na slici 5. prikazani su odgovori učenika s obzirom na njihovo obrazovno postignuće.

Slika 5. Odgovori učenika osmih razreda na tvrdnju „Roditelji očekuju da ću jednoga dana ići na fakultet“ ovisno o obrazovnom postignuću

U kategorijama vrlo uspješnih učenika (kategorije 13-15) percepcija roditeljskih očekivanja je izrazito visoka (iznad 90% učenika u ovim kategorijama iskazuje da njihovi roditelji očekuju da će jednoga dana ići na fakultet). Smanjenjem razine obrazovnih postignuća učenika, smanjuje se postupno i postotak učenika koji smatraju da njihovi roditelji očekuju da će studirati. Međutim, čak i u kategorijama učenika skromnog obrazovnog postignuća (npr. onih sa zbrojem ocjena 7 - kombinacija dovoljan (2), dovoljan (2) i dobar (3)), više od 50% učenika navodi da njihovi roditelji očekuju da će jednoga dana ići na fakultet. Samo u kategoriji učenika najslabijeg obrazovnog postignuća (zbroj ocjena 6) više učenika odgovara negativno na ovu tvrdnju. Međutim, čak i u toj kategoriji učenika, više od 1/3 učenika izjavljuje da njihovi roditelji očekuju da će studirati.

Na slici 6. prikazani su odgovori učenika s obzirom na obrazovni status roditelja.

Slika 6. Odgovori učenika osmih razreda na tvrdnju „Roditelji očekuju da ću jednog dana ići na fakultet“ ovisno o obrazovnom statusu roditelja

Roditeljska očekivanja vezana uz buduće studiranje djece povezana su i s njihovim obrazovnim statusom. Gotovo svi učenici u kategoriji onih kod kojih oba roditelja imaju završenu višu/visoku školu ili fakultet iskazuju da njihovi roditelji očekuju da će jednoga dana pohađati visoko obrazovanje. U obiteljima u kojima su oba roditelja završila osnovnu školu ili je samo jedan od roditelj završio srednju školu, očekivanja su značajno niža, ali također visoka (51,9%).

4. PREDSTAVLJA LI OBRAZOVANJE VRIJEDNOST ZA UČENIKE?

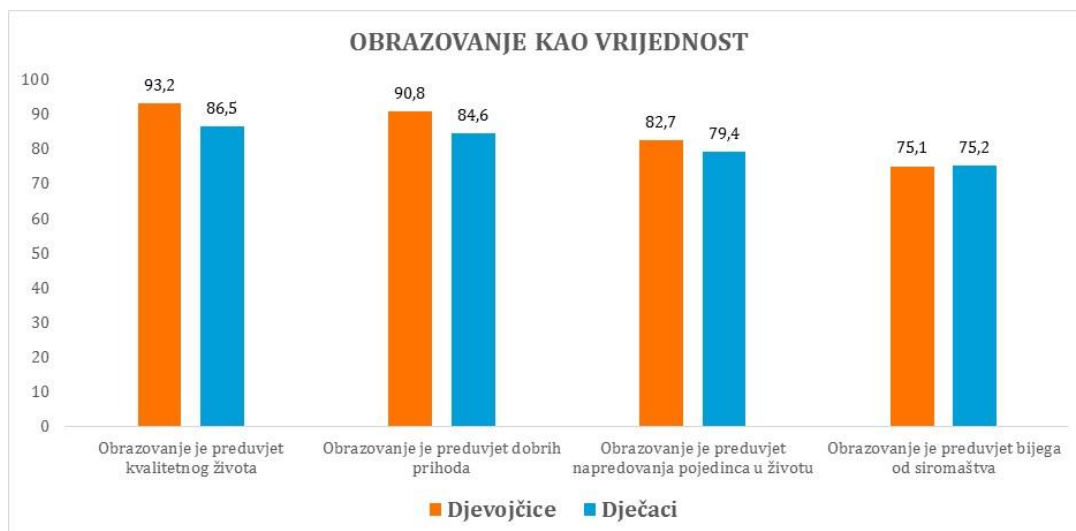
Brojna istraživanja pokazuju da su učenički pristupi učenju, njihova obrazovna postignuća i aspiracije povezane i s tim koliko pozitivno učenici vrednuju obrazovanje i doživljavaju li ga instrumentom za postizanje određenih životnih ciljeva. Učenička percepcija obrazovanja kao vrijednosti ispitana je u ovome istraživanju kroz slaganje s četiri tvrdnje prikazane u tablici 7.

Tablica 7. Slaganje učenika osmih razreda s tvrdnjama o obrazovanju kao vrijednosti

Obrazovanje je:	Slaganje (u potpunosti se slažem + uglavnom se slažem)	Neslaganje (uglavnom se ne slažem + uopće se ne slažem)
...preduvjet kvalitetnog života.	2022 (89,7%)	233 (10,3%)
...preduvjet dobrih prihoda.	1971 (87,5%)	282 (12,5%)
...preduvjet napredovanja pojedinca u društvu.	1810 (80,4%)	440 (19,6%)
...preduvjet bijega od siromaštva.	1691 (75,3%)	557 (24,8%)

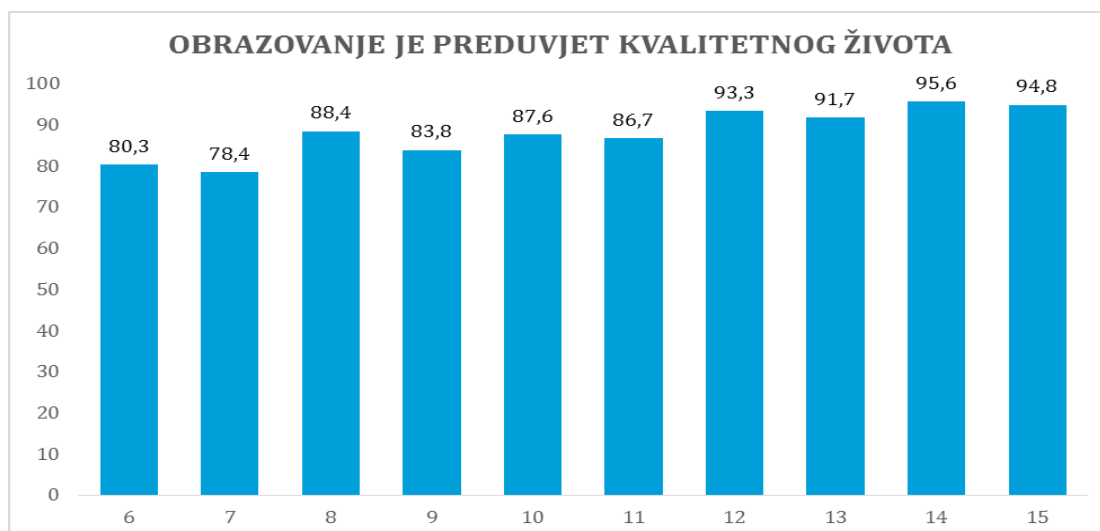
Podaci iz tablice 7. pokazuju da je slaganje sa sve četiri tvrdnje izrazito visoko. Gotovo svi učenici osmog razreda se slažu s tvrdnjama „Obrazovanje je preduvjet kvalitetnog života“ i „Obrazovanje je preduvjet dobrih prihoda“. Najveća razina neslaganja, pri čemu se oko četvrtine učenika ne slaže, je kod tvrdnje „Obrazovanje je preduvjet bijega od siromaštva“.

Na slici 7. prikazano je slaganje (odgovori u potpunosti se slažem + uglavnom se slažem) djevojčica i dječaka na svakoj pojedinoj tvrdnji.

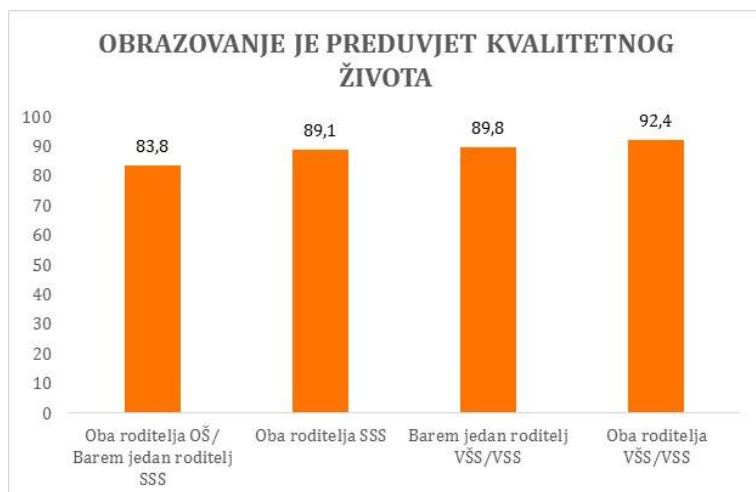
Slika 7. Slaganje s tvrdnjama o obrazovanju kao vrijednosti ovisno o spolu

Visoko slaganje s tvrdnjama prisutno je i kod djevojčica i kod dječaka, kao i kod učenika iz svih kategorija obrazovnog postignuća. Kao primjer na slici 8. prikazano je slaganje s tvrdnjom „Obrazovanje je preduvjet kvalitetnog života“ koje ukazuje na male razlike među učenicima različitog obrazovnog postignuća.

Slika 8. Slaganje s tvrdnjama „Obrazovanje je preduvjet kvalitetnog života“ ovisno o obrazovnom postignuću iz tri predmeta (hrvatski jezik, matematika, strani jezik) u sedmom razredu

U skladu s prethodnim rezultatima, slaganje s tvrdnjom „Obrazovanje je preduvjet kvalitetnog života“ je visoko i u svim kategorijama obrazovnog statusa roditelja prikazanog na slici 9.

Slika 9. Slaganje s tvrdnjama „Obrazovanje je preduvjet kvalitetnog života“ ovisno o obrazovnom statusu roditelja

Dobiveni nalazi sugeriraju gotovo univerzalno i konsenzualno prihvaćanje ideje o obrazovanju kao vrijednosti, odnosno ideje o obrazovanju kao preduvjetu za ostvarivanje pozitivnih životnih ishoda.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Rezultati prikazani u ovom izvještaju ukazuju na visoke obrazovne aspiracije učenika i visoka očekivanja njihovih roditelja.

Većina učenika želi upisati četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje. Djevojčice u većoj mjeri žele upisati gimnazijsko obrazovanje, dok su kod dječaka podjednako poželjni četverogodišnje strukovno i gimnazijsko obrazovanje. Mali udio učenika želi pohađati trogodišnje strukovno obrazovanje. Učenici se izrazito razlikuju u izboru vrste srednjoškolskog obrazovanja s obzirom na obrazovno postignuće. U svim kategorijama obrazovnog postignuća prevladavaju četverogodišnji programi, osim u slučaju kategorije učenika s najslabijim obrazovnim postignućem. Posebno su zanimljivi podaci, koji nisu prikazani u ovom izvještaju, da dio dječaka visokog obrazovnog postignuća, premda imaju preduvjete za upis gimnazijskog obrazovanja, želi upisati upravo četverogodišnje strukovno obrazovanje.

Vrlo znakoviti su rezultati vezani uz obrazovne aspiracije koje se tiču pohađanja visokog obrazovanja. Preko 80% učenika iskazuje da u budućnosti želi studirati. Taj postotak se kod djevojčica približava 90%, a tek nešto manje od četvrtine dječaka navedeno ne želi. Posebno su iznenađujući rezultati koji ukazuju da se radi o gotovo konsenzualnoj aspiraciji jer i učenici prosječnog uspjeha imaju ovakve aspiracije. Tako čak 70% učenika koji su u sedmom razredu imali zbroj zaključnih ocjena iz hrvatskog jezika, matematike i prvog stranog jezika koji iznosi 9 (najčešće tri ocjene dobar (3)) u budućnosti želi studirati. Na univerzalnost aspiracija ukazuje i činjenica da više od trećine onih koji su u sedmom razredu iz sva tri predmeta imali zaključnu ocjenu dovoljan (2) također želi studirati. Slični su rezultati dobiveni i u odgovorima učenika vezanim uz percepciju očekivanja roditelja. Naime, 80% učenika osmog razreda potvrdno odgovara na tvrdnju da njihovi roditelji očekuju da će jednoga dana pohađati visoko obrazovanje. Kao i u slučaju osobnih želja, i učenici slabijih obrazovnih postignuća u značajnoj mjeri percipiraju takva očekivanja roditelja.

Visoke aspiracije značajnog dijela učenika koji u osnovnoškolskom obrazovanju postižu slabije rezultate mogu se promatrati iz različitih perspektiva. Prva je da se radi o odrazu nedovoljno realističnih želja učenika i njihovog slabog poznavanja strukture i zahtjeva obrazovnog sustava

na srednjoškolskoj i visokoškolskoj razini. Druga, koja je dokazana i u istraživanju „Postati student“ Jokića i Ristić Dedić (2014), ukazuje da su univerzalne aspiracije jasan odraz današnjeg sve masovnijeg ulaza u visoko obrazovanje pri čemu trenutno gotovo polovina osnovnoškolske generacije učenika uspije upisati visokoškolsko obrazovanje u godini završetka srednjoškolskog obrazovanja. Treća, i ne manje važna, je da su ovakve aspiracije odraz širih društvenih procesa i pretpostavljene vrijednosti koju studiranje, a naročito stjecanje visokoškolske diplome imaju za pojedinca.

Premda se činjenica da je studiranje postalo univerzalan cilj može činiti pozitivnom, ona je istovremeno i zabrinjavajuća jer za značajan dio učenika visoke aspiracije mogu postati i izvor frustracija. Navedeno se posebice odnosi na učenike koji u osnovnoj školi imaju prosječan ili ispodprosječan uspjeh, a istovremeno se nadaju da će njihov obrazovni put trajati još desetak godina. Visoke osobne aspiracije u kombinaciji s relativno slabo razvijenim navikama učenja, činjenicom da obrazovni sustav ne uči učenike kako učiti te neplanskim i nesustavnim razvojem sustava visokog obrazovanja mogu imati i izrazite negativne društvene posljedice.

Podaci ovog istraživanja ukazuju da obrazovanje predstavlja univerzalnu vrijednost za učenike. Oni obrazovanje percipiraju kao preduvjet kvalitetnog života, dobrih prihoda, napredovanja pojedinca u životu i u nešto manjoj mjeri preduvjet bijega od siromaštva. Ovaj rezultat konzistentan je bez obzira na spol, obrazovno postignuće učenika i obrazovni status njihovih roditelja.

Kao takav on je suglasan s visokim obrazovnim aspiracijama, ali i u izrazitom neskladu s podacima o navikama učenja prikazanim u Izvještaju br. 1 serije „O učenju 2014.“ koji ukazuje da gotovo dvije trećine učenika uči isključivo prije pismenog i usmenog ispitivanja, a više od 40% 'često' ili 'gotovo uvijek' prepisuje domaće zadaće.

Visoke obrazovne aspiracije, obrazovanje kao konsensualna, ali pomalo deklarativna, vrijednost u kombinaciji sa slabo razvijenim navikama učenja i rezultatima u temama koje će obrađivati sljedeći izvještaji, ukazuju na izrazito složen i pomalo problematičan obrazovni kontekst karakterističan za Hrvatsku.